

УДК 316.442

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В. О. Жовновата

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»,
вул. Пономарьова, 18-А, кв. 128, смт. Коцюбинське, Ірпінь, 08298,
zhovnovataya@gmail.com*

У статті розглянуто теоретико-методологічні підходи щодо визначення соціальної структури українського суспільства. Визначено та проаналізовано основні теоретичні та методологічні проблеми, які із цим пов'язані. Зокрема, увагу приділено питанням аналізу диференціації населення України за доходами та майном, питанню дослідження середнього класу, існуючим критеріям не-майнової стратифікації українського суспільства (урбанізація, регіональний поділ, професійні та корпоративні групи). Зазначається, що аналіз соціальної структури українського суспільства потребує модифікації існуючих загальних теоретичних підходів та заснованих на них методологій.

Ключові слова: соціальна стратифікація, Україна, середній клас, соціальна структура.

Постановка проблеми. Дослідження соціальної стратифікації суспільства є однією із ключових тем соціології. Воно передує аналізу широкого кола проблем у суспільствознавстві, політичній науці, економіці, демографії, практичній політиці; зокрема, гостроактуальної проблеми нерівності. Щодо України, аналіз соціальної структури є теоретично та методологічно складним завданням через перехідний характер українського суспільства, яке протягом 1990-х рр. переживало радикальну трансформацію, та через його культурно та історично обумовлені особливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуючі дослідження соціальної стратифікації населення України розглядають проблему у рамках декількох провідних напрямів. Хронологічно та за рівнем значущості, це, перш за все, напрям трансформації, переходу суспільства від тоталітарної соціально-економічної та політичної системи до відкритої, заснованої на засадах демократії та ринкової економіки. По-друге, це напрям дослідження середнього класу, його становлення та ролі в українському суспільстві. Низка досліджень присвячена питанням соціальної нерівності, етнічних та регіональних відмінностей у складі українського населення. Зрештою, з'являються роботи щодо оцінки впливу на соціальну стратифікацію в Україні інформаційної революції та сучасних технологічних й культурних впливів.

Щодо методології, то українські соціологи та дослідницькі центри використовують модель Еріксона-Голдторпа-Портокарреро (EGP-схема), класову шкалу Райта, соціально-економічний індекс (SEI) Данкана та ін.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті – узагальнити існуючі теоретико-методологічні підходи щодо аналізу соціальної структури українського суспільства, визначення проблем, які при цьому виникають та окреслення особливостей, які його характеризують.

Виклад основного матеріалу. Провідним методом аналізу соціальної стратифікації і у рамках марксистських і у рамках веберівських підходів є класифікація груп населення за рівнем доходів та володінням майном. Відповідно до теоретичних положень структурно-функціональної та техніко-функціональної шкіл у соціології рівень доходу забезпечує мотивацію та адекватну винагороду членів суспільства відповідно до їх у ньому ролі. З дослідницької точки зору це означає автоматичну ідентифікацію та ранжування соціальних груп.

Обмеженням застосування цього підходу щодо України є вади офіційної статистики доходів, яка лише частково відображує реальну картину. Зокрема, такий статистичний показник як коефіцієнт Джині, розрахований на основі офіційних даних, у 2005 р. та 2010 р. мав значення відповідно 29,02 та 24,82, що мало вказувати на вкрай низький рівень диференціації доходів. За такого його значення, Україна, разом зі Швецією, є країнами із найнижчим ступенем економічної нерівності у світі [1]. Ці дані публікуються Світовим Банком та широко і некритично використовуються дослідниками.

Альтернативні оцінки розшарування за рівнем доходів населення країн із перехідною економікою, зокрема, на прикладі близької до України за суспільно-економічною моделлю, правовою системою та принципами оподаткування Російської Федерації, вказують на наявність значної похибки у обчисленні показників нерівності. Так, С. Гурієв та А. Рачинський здійснили альтернативні розрахунки коефіцієнту Джині для населення м. Москви у 2004 р., використавши альтернативне до даних Росстата джерело – бази оподаткування особистих доходів. Розрахунки дали значення цього показника у 62,5. Це було суттєво вищим за офіційні дані Росстата у 40,7, хоча і офіційно визнане значення коефіцієнту Джині вказує на великий ступінь економічної нерівності у мегаполісі [2, 15].

Ці ж міркування, в основі яких лежить наявність високого обсягу тіньової економіки, можуть бути розповсюджені і на Україну. За оцінкою австрійського дослідника Ф. Шнайдера обсяг тіньової економіки у відсотках до офіційного ВВП в Україні у 1999–2007 рр. складав 49,7 %, й Україна посідала за ним 15-те негативне рейтингове місце серед 162 країн, поряд із Беніном і Камбоджею. Для порівняння, обсяг тіньової економіки у РФ, щодо якої здійснювали розрахунки С. Гурієв та А. Рачинський, було оцінено у 43,8 % [3, 454-456]. За концепцією Ф. Шнайдера рівень тіньової економіки є тісно асоційованим із корупцією, нелегальною зайнятістю (удаваним безробіттям), «податковою мораллю» [4; 5], що становить певний пов'язаний комплекс особливостей суспільства. Настільки великі обсяги тіньової економіки створюють можливість для масштабного перерозподілу національного доходу, який не враховується, формування у суспільстві майнових розподілів, характеристики яких не є відомими.

Використання даних офіційної статистики разом із задіянням стандартних методик міжнародними організаціями дає явно абсурдні результати і щодо спроб визначення диференціації населення України за володінням майном (багатством). Дані репрезентативного щорічного дослідження Credit Suisse Global Wealth Databook за 2013 р. за показником медіанного багатства, що припадає на дорослу людину, відносять Україну до групи країн із найменшими його значеннями, відводячи їй 157-ме (із 174-х) рейтингове місце поряд із Танзанією та Гвінеєю і абсолютним значенням у 419 доларів США. (3,1 % від регіонального середньоєвропейського показника). Значення відповідного середнього показника становить 3413 дол. США (2,6 % від середньоєвропейського показника) – 123-тє рейтингове місце поряд із Нікарагуа та Беніном [6, 22-25]. Подібні результати могли бути отримані лише завдяки некритичній адаптації результатів недосконалих національних методів оцінки вартості майна, яке мають у своєму розпорядженні українські домогосподарства.

Більш репрезентативними є дані дослідження Держкомстатом України самооцінки домогосподарствами рівня своїх доходів, які демонструють у 2013 р. наступний розподіл (рис. 1).

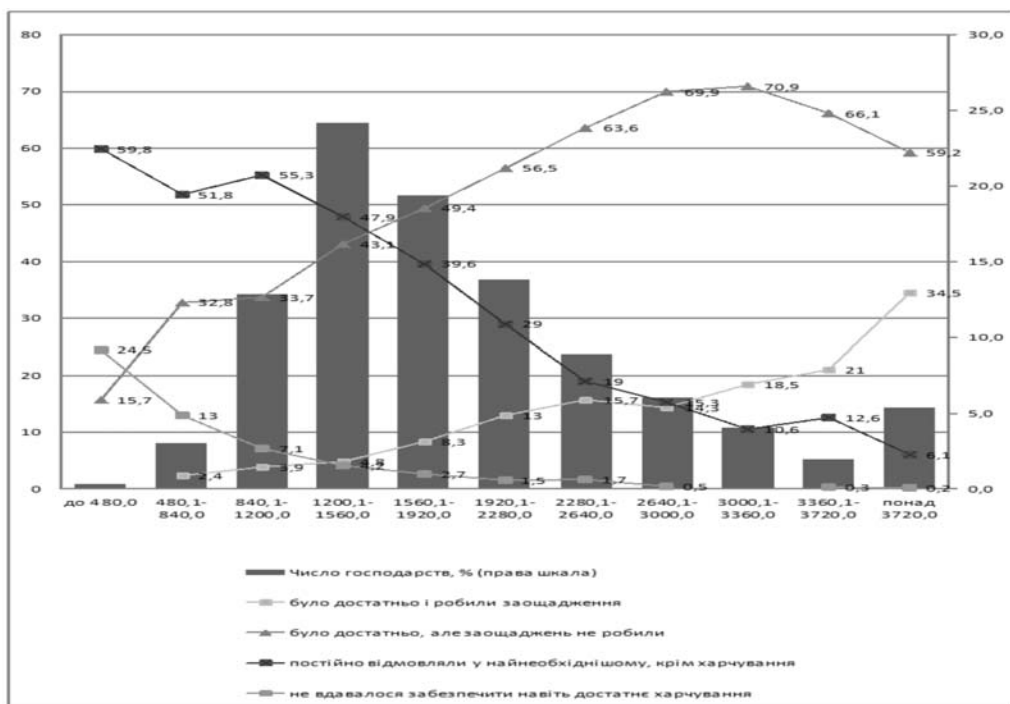

Рис. 1. Розподіл домогосподарств за самооцінкою рівня їх доходів залежно від розміру середньодушових еквівалентних загальних доходів, 2013 р. за даними [7, 42]

Наскільки застосовним щодо суспільства України може бути підхід щодо визначення вищого, середнього та нижчого класів? Щодо визначення середньої верстви

суспільства – середнього класу – у вітчизняній соціологічній науці можна спостерігати певний дуалізм у теоретичних та методологічних підходах.

Об'єктивний підхід засновується на аналізі емпіричних розподілів доходів у суспільстві. Наведена конфігурація розподілу доходів має виразну форму логнормальної кривої, а, наприклад, група домогосподарств із душевим доходом 1560-2280 грн. складає 33 % від їх загальної кількості [7, 44].

Суб'єктивістський підхід наголошує на самовизначенні особистостей щодо їх належності до середнього класу [8, 8–10]. У представленому вище дослідженні, до представників середнього класу віднесла себе абсолютна меншість досліджених – 0,8 %. Навіть у групі із найвищими душевими доходами (понад 3700 грн. у місяць) таких було лише 5,9 %. Суб'єктивно, більшість українців відносять себе до бідних (67,6%) та «небідних, але ще не представників середнього класу» (31,6 %) [7, 44].

Третій підхід визначає середній клас як перетин ознак майнового становища, професійно-освітнього статусу, ідентифікації [8, 18]. За підрахунками О. І. Крикун відповідно до цієї методики питома вага середнього класу у українському суспільстві за станом на 2007 р. оцінювалася у 0,4 % [9, 10].

На початку 2000-х рр. до середнього класу відносили себе більше 45% населення [10, 58]. Можна припустити, що на суспільну свідомість пропагується позитивний образ середнього класу. У вітчизняній соціології щодо його характеристик на першому плані є такі суб'єктивні оцінки як «активна життєва позиція», «демократичні принципи», та завищені споживчі стандарти – «внутрішні джерела інвестування», «високий платоспроможний попит» тощо [10]. Громадянська (включно із політичною) активність також розглядається як атрибутивна риса середнього класу [11, 30]. Здійснюються спроби окреслення «суб'єктивного середнього класу» у соціологічних дослідженнях (напр., [12; 13]) та стимулювання його активності у практичній політиці [14]. За пілотними дослідженнями Центру Разумкова, до середнього складу відносять себе близько половини населення України («суб'єктивний середній клас»): від 51,7 % у 2002 р. до 48,7 % у 2014 р. [8, 52].

Цікаво, що за даними здійсненого Держкомстатом вибіркового опитування домогосподарств у січні 2014 року щодо оцінки розміру середньодушового доходу, який відповідає майновому становищу середнього класу, відповідь «понад 13 000 грн.» користувалася найбільшою популярністю серед представників усіх реальних майнових груп – від 24,1% для групи із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у 480,1–840,0 грн. у місяць до 40 % у групі із доходами понад 3720,0 грн. Дохід близький до 3000 грн. визначався як «достатній, щоб не відчувати себе бідним» у низькодохідних груп, близький та більший за 5000 грн. – у високодохідних груп. У реальності, серед досліджених навіть такий дохід могли отримувати значно менше 5,4 % [7, 44].

Той розмір душевого доходу, який за даними обстеження Держкомстату був характерним для груп населення, які об'єктивно знаходилися у середній позиції в емпіричному розподілі доходів, відповідно до результатів опитування (N=1800) Інституту соціології НАНУ у 2013 р., опитувані були схильні сприймати як розмір прожиткового мінімуму. Для респондентів з великих міст середній розмір достатнього прожиткового мінімуму становив 3348,6 грн, для опитаних мешканців сіл – 2965,3 грн. [15, 226]. Якою мірою розподіл тіньових доходів робить корективи щодо цих даних?

Два названі дослідження (дослідження Держкомстата та пілотні дослідження Центру Разумкова) демонструють дві можливі моделі розриву між реальним та явним статусом (статусної несумісності).

Проблема аналізу соціальної структури українського суспільства не матиме задовільного вирішення без урахування властивої для країни секторальної стратифікації та регіональних відмінностей. Так, на відміну від розвинених країн ЄС, для українського суспільства є характерним більш низький рівень урбанізації та секторальний поділ між селом та містом. Сільське населення відзначається нижчими показниками душевих доходів. Дані табл. 1 вказують на значущу кореляцію між питомою вагою населення великих міст та рівнем середньомісячної заробітної плати за регіонами, демонструючи значний ступінь диференціації водночас у трьох площинах: за доходами, за регіонами, за типом поселенської мережі.

Таблиця 1

Питома вага населення великих міст у складі населення областей
та рівень середньої заробітної плати в Україні, 2013 р.

Область	Питома вага міст із населенням >20 тис.	Рівень середньої заробітної плати (до середньої по Україні)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Київська	0,78	1,34
Донецька	0,74	1,15
Луганська	0,63	1,02
Дніпропетровська	0,74	1,02
Запорізька	0,64	0,96
Миколаївська	0,55	0,95
Полтавська	0,27	0,92
Харківська	0,64	0,91
Одеська	0,54	0,90
Рівненська	0,36	0,87
Львівська	0,47	0,85
Сумська	0,56	0,83
Черкаська	0,39	0,82
Івано-Франківська	0,29	0,82
Вінницька	0,57	0,81
Хмельницька	0,41	0,81
Кіровоградська	0,39	0,80
Волинська	0,36	0,79
Житомирська	0,42	0,78
Закарпатська	0,22	0,78
Чернігівська	0,65	0,77
Чернівецька	0,28	0,76
Херсонська	0,40	0,75
Тернопільська	0,25	0,72
Коефіцієнт кореляції		0,73

Нижчий рівень середнього заробітку є асоційованим із регіоном (Захід України, Херсонська, Чернігівська, Кіровоградська області) та із високою питомою вагою населення малих міст та сіл.

Іншою секторальною відмінністю, яка є характерною для українського суспільства, є відмінності між державним («бюджетним») та комерційним секторами. У соціально-економічній структурі українського суспільства оформилися виразні групи, об'єднані спільністю професійних ознак, правового становища, корпоративних інтересів. Наприклад, самозайняте населення – дрібні підприємці, державні службовці, пенсіонери, що ведуть власне домогосподарство та ін. Існує тенденція до сформування замкнених страт за корпоративною чи професійною ознакою (службовців правоохоронних органів, юристів, бухгалтерів та ін.).

Соціальна стратифікація у сучасному суспільстві тісно пов'язана із механізмом вертикальної мобільності, який забезпечують освітні інституції. Так, у США група найбільш престижних університетів («Ліга плюща» та «Сім сестер») відіграють провідну роль у формуванні прошарку вищого середнього класу та забезпечуючи його високі якісні характеристики. Система вищої освіти у США виступила механізмом сепарації вищого середнього класу від решти населення, що має наслідком глибокий розрив не лише у рівні доходів, але й у широкому спектрі інших показників – як-то, у стилі життя, ціннісній сфері та ін. [16]. Чи є подібний процес характерним для України і чи відіграє система вищої освіти роль у соціальній стратифікації?

Протягом 1990–2013 рр. контингент вищих начальних закладів III–IV рівнів акредитації, включаючи студентів-іноземців, збільшився у 1,95 раза. Вищу освіту мають 39,2 % економічно активного населення (серед жінок – 52,1 %) [17, 6]. Питання класифікації вищих навчальних закладів та виокремлення їх ролі у механізмі соціальної стратифікації в Україні є малодослідженим. За існуючими окремими дослідженнями щодо політичних еліт України, щодо старших вікових поколінь вищі навчальні заклади не мали помітного впливу на процес їх формування [18].

Висновки. Дослідження соціальної структури українського суспільства є ускладненим через недосконалу статистику доходів і володіння майном. Похибки національної статистики неодноразово відтворюються у дослідженнях та використовуються міжнародними організаціями.

Центральною проблемою соціології соціальної стратифікації в Україні є проблема середнього класу. Домінує суб'єктивістська модель визначення середнього класу, що у комплексі із вказаними вадами національної статистики не дозволяє створити несуперечливу модель щодо аналізу соціальної структури українського суспільства.

Щодо умов України застосування моделей, розроблених на основі суспільств із розвиненим ринком праці та побудованих на концепції раціонального вибору (EGP-схема), вони є проблематичним. Необхідно враховувати особливості українського суспільства: порівняно невисокий, як для європейського регіону, рівень урбанізації, наявність у складі населення корпоративних груп.

Перспективною проблемою дослідження є те, чи працюють і якою мірою в Україні властиві сучасним суспільствам механізми вертикальної мобільності, зокрема, пов'язані із вищою освітою.

Необхідним є створення модифікованої відповідно до умов українського суспільства моделі стратифікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. World Development Indicators [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx>
2. *Guriev S.* The Evolution of Personal Wealth in the Former Soviet Union and Central and Eastern Europe / Guriev S., S. Guriev and A. Rachinsky // World Institute for Development Economic Research (UNU-WIDER); Research Paper No. 2006/120 RP2006/120, 2006 (25 p.
3. *Schneider F.* New Estimates for the Shadow Economies all over the World / F. Schneider, A. Buehn and C. E. Montenegro // International Economic Journal. – 2010. – Т. 24, № 4. – P. 443–461.
4. *Dreher A.* Corruption and the shadow economy: an empirical analysis / A. Dreher and F. Schneider // Public Choice. – 2010. № 144. – P. 215–238.
5. *Schneider F.* The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? / Schneider F., F. Schneider; IZA DP No. 64232012 (March 2012). – 73 p.
6. Credit Suisse Global Wealth Databook 2013 / A. Shorrocks, J. B. Davies and R. Lluberas – Zurich : Credit Suisse Group AG; Credit Suisse Research Institute, 2013. – 155 p.
7. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів (за даними вибіркового опитування домогосподарств, проведеного у січні 2014 року) : статистичний збірник – Київ : Державна служба статистики України, 2014. – 77.
8. Середній клас в Україні: критерії ідентифікації. Позиції експертів, уявлення і самовизначення громадян. – Київ : Центр Разумкова ; Видавництво «Заповіт», 2014. – 64 с.
9. *Крикун О. І.* Розвиток середнього класу в Україні: оцінка параметрів та тенденцій: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.07 / Крикун О. І. ; Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України. – Київ, 2009. – 20 с.
10. *Лібанова Е. М.* Трансформаційні процеси, соціальна стратифікація і перспективи становлення середнього класу / Е. М. Лібанова // Економіка і прогнозування. – 2002. № 2. – С. 34–60.
11. *Шангіна Л.* Громадянська активність українського середнього класу / Л. Шангіна // Національна безпека і оборона. – 2008. – № 7. – С. 30–45.
12. *Биченко А.* Український середній клас: уявлення та реальні ознаки / А. Биченко // Національна безпека і оборона. – 2008. – № 7. – С. 14–29.
13. *Мищенко М.* Середній клас: самовизначення в соціальній структурі суспільства / М. Мищенко // Національна безпека і оборона. – 2008. – № 7. – С. 5–13.
14. *Міхель Д. О.* Дискурс щодо формування середнього класу як гарантія «європеїзації» України / Д. О. Міхель // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. – 2012. – С. 57–62. –(Сер. : Політологія ; т. 197, № 185).
15. *Толстих Н.* Споживчі можливості населення сучасної України / Толстих Н., Secondary Толстих Н. // Українське суспільство 1992–2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за ред. д-ра екон. наук В. Ворони, д-ра соц. наук М. Шульги. – Київ : Інститут соціології НАН України, 2013. – С. 222–229.
16. *Murray C. A.* Coming apart : the state of white America, 1960–2010 / C. A. Murray // First paperback edition. изд. – New York, N.Y. : Crown Forum, 2013. – X, 417 p.
17. *Чекушина Ю. В.* Вища освіта України в аспекті інтелектуалізації праці (перше десятиліття XXI ст.) / Ю. В. Чекушина, Ю. М. Чекушина // Гуманітарний журнал. – 2013. – № 3. – С. 3–10.

18. *Михайличенко Д. Ю.* Кваліфікаційна недостатність: освітній рівень депутатського корпусу Верховної Ради України 1990–1994 рр. / Д. Ю. Михайличенко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – Т. 1013. – С. 141–150. – (Сер. «Питання політології»; вип. 21).

REFERENCES

1. *Bychenko A.* Ukrai'ns'kyj serednij klas: ujavlennja ta real'ni oznaky [Ukrainian middle class: perceptions and actual signs] / A. Bychenko // *Natsional'na bezpeka i oborona*. 7. 2008. – Pp. 14-29. [in Ukrainian]
2. *Chekushyna I.* Vishha osvita Ukrainy v aspekti intelektualizacii praci (pershe desjatilittja XXI st.) [Higher education Ukraine in terms of intellectualization of work (the first decade of the XXI century)] / I. Chekushyna // *Humanitarnyi zhurnal*. 3. 2013. – Pp. 3-10.
3. *Credit Suisse Global Wealth Databook*. 2013. Ed. A. Shorrocks, J. Davies, R. Lluberas. Zurich: Credit Suisse Group AG; Credit Suisse Research Institute, 2013.
4. *Dreher A.* Corruption and the shadow economy: an empirical analysis / A. Dreher // *Public Choice*. 144. 2010. – Pp. 215–238. [In English]
5. *Guriev S.* The Evolution of Personal Wealth in the Former Soviet Union and Central and Eastern Europe / S. Guriev // *World Institute for Development Economic Research*. 2006. – P. 25
6. *Krykun O.* Rozvytok seredn'ogo klasu v Ukrai'ni: ocinka parametriv ta tendencij [The development of the middle class in Ukraine: assessment parameters and trends] / O. Krykun // Kyiv: Instytut demohrafii ta sots. doslidzh. NAN Ukrainy. 2009. – P. 20. [in Ukrainian]
7. *Libanova E.* Transformacijni procesy, social'na stratyfikacija i perspektyvy stanovlennja seredn'ogo klasu [Transformation processes, social stratification and prospects of the middle class] / E. Libanova // *Ekonomika i prohnozuvannia*. 2. 2002. – Pp. 34-60. [in Ukrainian]
8. *Mikhel' D.* Diskurs shhodo formuvannja seredn'ogo klasu jak garantija «evropeizacii» Ukrainy [Discourse on the formation of the middle class as a guarantee of «Europeanization» Ukraine] / D. Mikhel' // *Naukovi pratsi Chornomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly*. 185. 2012. – Pp. 57-62. [in Ukrainian]
9. *Mishchenko M.* Serednij klas: samoviznachennja v social'nij strukturі suspil'stva [Middle class: self-determination in the social structure] / M. Mishchenko // *Natsional'na bezpeka i oborona*. 7. 2008. – Pp. 5-13. [in Ukrainian]
10. *Murray C.* Coming apart : the state of white America / C. Murray // *New York, N.Y.: Crown Forum* 2013. – P. 417.
11. *Mykhailychenko D.* Kvalifikacijna nedostatnist': osvitnij riven' deputats'kogo korpusu Verhovnoi Rady Ukrainy 1990–1994 rr. [Qualifying failure: level of education of deputies of Verkhovna Rada of Ukraine 1990-1994 rr.] / D. Mykhailychenko // *Visnyk KhNNU im. V. N. Karazina* 21. 2012. – Pp. 141-150. [in Ukrainian]
12. *Samooценка домогосподарствы Украй'ны rivnja svoi'h dohodiv (za danymy vybirkovogo opytuvannja domogospodarstv, provedenogo u sichni 2014 roku)* [Self domogospodarstvy Ukraine of its revenues (according to sampling household survey conducted in January 2014)] / *Statystychnyi zbirnyk* // Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. 2014. – P. 77. [in Ukrainian]
13. *Schneider F.* New Estimates for the Shadow Economies all over the World / F. Schneider // *International Economic Journal*. 4. 2010. – Pp. 443-461.
14. *Schneider F.* The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? / F. Schneider // *European Journal of Political Economy* 21/4. 2012. – P. 73.
15. *Serednij klas v Ukrai'ni: kryterii' identyfikacii'. Pozycii' ekspertiv, ujavlennja i*

- samovyznachennja gromadjan [The middle class in Ukraine: the criteria for identification. Positions experts, presentation and self-identification] / Kyiv: Tsentr Razumkova. Vydavnytstvo «Zapovit», 2014. – P. 64. [in Ukrainian]
16. *Shanhina L.* Gromadjans'ka aktyvnist' ukrai'ns'kogo seredn'ogo klasu [Public activity Ukrainian middle class] / L. Shanhina // *Natsional'na bezpeka i oborona*. 7. 2008. – Pp. 30-45. [in Ukrainian]
 17. *Tolstykh N.* Spozhivchi mozhlivosti naseleennja suchasnoi Ukrainy [Consumer possibilities population of modern Ukraine] / N. Tolstykh // *Ukrains'ke suspil'stvo 1992-2013. Stan ta dynamika zmin. Sotsiolohichni monitorynh*. Kyiv: Instytut sotsiolohii NAN Ukrainy. 2013. – Pp. 222-229. [in Ukrainian]
 18. World Development Indicators. <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx> [In English]

Стаття надійшла до редколегії 12.10.2016

Прийнята до друку 20.11.2016

PECULIARITIES OF THE SOCIAL STRUCTURE OF UKRAINIAN SOCIETY: RESEARCH PROBLEMS

V. Zhovnovata

National technical university of Ukraine

«Kyiv polytechnic institute»,

Ponomar`ova Str., 18-A, кв.128, smt. Kotsjubyns`ke, Irpin`, 08298,

zhovnovataya@gmail.com

The article deals with theoretical and methodological approaches to the definition of the social structure of the Ukrainian society. The main theoretical and methodological problems that are connected with it are identified and analyzed. In particular, attention is paid to the analysis of Ukraine's population differentiation by income and property, the research of the middle class, the existing criteria for any property stratification of the Ukrainian society (urbanization, regional division, professional and corporate groups). Other words, this article compare different approaches of the researching the social structure, and also aim of the work is to identify particular differences and limitations of each approach.

It is mentioned, that the analysis of the social structure of the Ukrainian society won't be satisfactory, unless we take in account the country's peculiar sectorial stratification and regional differences. Thus, in contrast to the developed countries of the EU for the Ukrainian society is characterized by a low level of urbanization, and sectorial division between rural and urban areas. At the same time another difference in sectorial stratification exists, and these are differences between public («Budget») and commercial sectors. In the socio-economic structure of Ukrainian society groups united by common professional characteristics, legal status and corporate interests.

It is also noted that the analysis of the social structure of Ukrainian society requires modification of the existing general theoretical approaches and methodologies based on them.

Keywords: social stratification, Ukraine, the middle class, social structure.